సొదుం జయరాం కథలు

23

హంపీ అనుభవం

మనిషి అన్న తర్వాత జీవితంలో ఎన్నో అనుభవాలు పొందుతాడు. కానీ ఒక్కో అనుభవం షాక్‌లా తగులుతుంది. తగిలి జీవితం పట్ల – వ్యవస్థపట్ల మనకున్న దృక్పథాన్నే మారుస్తుంది. అలాంటి అనుభవాలు అడపా దడపాగాని రావు. నామట్టుకు నాకు – సావిత్రి అలాంటి అనుభవం కలగజేసింది.

కాలం - కర్మం- కలిసి వచ్చింటే సావిత్రి నాకు భార్య కావలసింది. అవడానికి నాకు సావిత్రి వేలు విడిచిన మేనమామ కూతురు. ఆ మేన మామ ఎప్పుడో సావిత్రి చిన్నతనంలో పోయాడు. ఆ తర్వాత సావిత్ర బాధ్యత సుందరం - అంటే సావిత్రి అన్న తీసుకున్నాడు. నా పెళ్ళి విషయం ప్రస్తావిస్తూ సుందరమే ఉత్తరం రాశాడు. ఎంతయినా బంధుత్వం - మా అమ్మ ఉత్తరం చూచి సంబరపడ్డది.

'ఏమంటావురా గోపాలం?' అన్నది.

ఏమనడానికి నేను సావిత్రిని చూడలేదు. ఒకవేల చిన్నతనంలో చూచానేమో సరిగ్గా జ్ఞాపకం లేదు. సుందరం కుటుంబ పరిస్థితులు కూడా నాకు బొత్తిగా తెలియవు. రాకపోకలు లేకపోయినా అమ్మకి ఆ కుటుంబాన్ని గురించిన విషయాలు అన్నీ తెలుసల్లే వుంది.

'పిల్లను ఎప్పుడో చూచాను. లక్షణంగా ఉంది. కట్నం కానుకలు విషయం మనకి తెలిసినట్లే వుంది. గంపెడు పిల్లలున్నారు. వాడు వెలగబెట్టేదేమో గుమాస్తాగిరి. వాడేమి ఇవ్వగలడు? అయినా పిల్ల పంతులమ్మ ఉద్యోగం చేస్తున్నదని రాశాడు. నెలనెలా జీతం రాళ్ళు తెస్తుంది. కట్నం కానుకలు లేకపోతేనేం' అన్నది అమ్మ.

ఆ సంబంధం పట్ల అమ్మకి వున్న ఆసక్తిని చూచిన తర్వాత. వెళ్ళి ఒకసారి చూచిరావడమే బాగుంటుందనిపించింది. ఒక ఉత్తరం ముక్క రాసి మరుసటిరోజే బయలుదేరాను.

అమ్మ కరెక్టుగానే ఊహించింది. సుందరం పాపం చాలా దరిద్రంలో ఉన్నాడు. లెక్కపెడితే తప్ప సంఖ్య తెలియనంత మంది పిల్లలు. ఆ సంసారాన్ని ఎట్లా ఈడ్చుకొస్తున్నాడో ఆ దేవుడికే తెలియాలి.

సుందరం, సుందరం భార్య చాలా ఆప్యాయంగా మాట్లాడారు. సావిత్రి కూడా స్కూలుకు సెలవు పెట్టింది. నిండైన విగ్రహం. తెల్లటి పళ్ళు, వెడల్పాటి కళ్ళు, లాగిపెట్టిన కాటుకా - అందమూ - ఆకర్షణా రెండూ ఉన్నవి. నన్ను చూచి మొదట కాస్త సిగ్గుపడ్డది. కాసేపట్లోనే సిగ్గునుంచి తేరుకుని మామూలుగా ఇంట్లో తిరగసాగింది.

చిత్రమేమిటంటే సావిత్రి నాతో మాట్లాడేవరకూ, సావిత్రిని పెండ్లి చేసుకోవాలన్న ఆలోచన నాకు కలగలేదు.

మధ్యాహ్నం సిగరెట్ కాలుస్తూ పేపరు చూస్తున్నాను. సావిత్రి కాఫీ తెచ్చింది.

'సిగరెట్లు కాలుస్తారా!' మాటలు కలపడానికి - సావిత్రికి దొరికిన చొప్పదంటు ప్రశ్న అది.

'అభ్యంతరమా?' అన్నాను.

'అభ్యంతరం తెలపడానికి ఇదేం రైలుపెట్టే - సినిమాహాలు గనకనా?' అన్నది నవ్వుతూ.

'కాబోయే పెళ్ళాం కదా!'

ప్రాణంలేని మాటలు కూడా మనుషులమీద ఎంత ప్రభావం చూపుతాయో సావిత్రిని చూస్తే అర్థమయింది. పెళ్ళాం అన్నమాట వినగానే సావిత్రి వళ్ళంతా సిగ్గుతో కుంచించుకుపోయింది. తటాల్న వెనక్కి తిరిగి విసురుగా వెళ్ళబోతున్నది. ఆ సిగ్గు పడటమూ - విసురుగా వెళ్ళడమూ చూస్తుంటే ఆ క్షణాన యేదో ఆపశక్యంకాని ఉద్రేకం పుట్టుకొచ్చింది. తటుక్కున చెంగు పట్టుకొని లాగాను. ఎంత విసురుగా వెళ్ళబోయిందో - అంత విసురుగా వచ్చి వళ్ళో వాలింది. ఒక్క ముద్దుతో వళ్ళోనుంచి జారి ఇంట్లోకి తుర్రుమంది. బహుశా ఆ క్షణమే సావిత్రిని పెళ్ళాడాలన్న బలమైన కోర్కె కలిగింది.

అట్లా కలిగిన కోర్కెను మొదలంటా తుంచివేసుకోవడానికి ఎంతో కాలం పట్టలేదు. ఆ సాయంత్రమే కామాక్షి అంటే సుందరం భార్య పిడుగులాటి వార్త చెవిన వేసింది.

'చూడు నాయనా గోపాలం - మీ బావకి బొత్తిగా లౌక్యం తెలియదు. తెలిసినవాడయితే ఆ పిల్ల అభిప్రాయం కనుక్కోకుండా నిన్ను పెళ్ళి చూపులకు పిలిపిస్తాడా? తీరా ఇప్పుడు సావిత్రి ఇంకా రెండేళ్ళ పాటు ససేమిరా పెళ్ళి వద్దంటోంది. చెప్పడానికి, చిన్నదీ చితకదీ గనకనా? మనం మనం బంధువులం కాబట్టి సరిపోయె. కొత్తవాళ్ళయితే ఎంత బాధపడాల్సి వస్తుందో చూడు నాయనా!' అన్నది కామాక్షి, అక్కడికి నేనేమో బాధపడనట్టు.

నిజంగా ఆ వార్త షాక్‌లా తగిలింది. ఆవిడ చెబుతున్నంత సేపూ హ్రస్వదృష్టి ఉన్నవాడికి మల్లే పేపరు ముఖానికి అడ్డుసుకున్నాను. జరిగిన పొరపాటుకు ఆవిడ సుందరం తరపున క్షమాపణ అర్ధగంటసేపు చెప్పింది.

నేను నోరెత్తలేదు. ఆ రాత్రి ట్రెయినుకే ఊరికి బయలుదేరాను. ట్రెయినులో కూర్చొని ఎంత ఆలోచించినా సావిత్ర మనస్తత్వం అర్థం కాలేదు నాకు. సావిత్రి రెండేళ్ళపాటు పెళ్ళివద్దన్నదంటే - పరోక్షంగా నన్ను తిరస్కరించినట్టే లెక్క. నన్ను తిరస్కరించిన మనిషి, నాతో కావాలని మాటలు కలిపింది. ముద్దు పెట్టుకుంటే అడ్డు పెట్టలేదు! ఎందుకని? ఎంత ఆలోచించినా బోధపడలేదు. అటునుంచి నరుక్కువస్తే, సమస్య తెగుతుందేమోనని, సుందరం దంపతుల్ని గురించి కూడా ఆలోచించాను. కావాలని ఉత్తరం రాసిన వాళ్ళు, ఏమీ ఇచ్చే స్థితిలో లేనివాళ్ళు, నన్ను తిరస్కరించడంలో అర్థం లేదు. తల బద్దలు కొట్టుకున్నా సమస్య పరిష్కారం కాలేదు.

ఏది ఏమైనా ఆదిలోనే హంసపాదన్నట్టు మొట్టమొదటే ఇట్లాంటి అనుభవాన్ని ఎదుర్కోవలసి వచ్చినందుకు చాలా బాధ కలిగింది. ఏదో న్యూనత ఫీలయ్యాను. సావిత్రి నాకు కాకుండా పోయిందన్న బాధకంటే, సావిత్రి నన్ను తిరస్కరించడమన్నది ఎక్కువ బాధ కలుగజేసింది.

'ఏం చేసుకొని వచ్చావురా గోపాలం?' అన్నది అమ్మ. వాస్తవం చెబితే – ఆమె బాధపడుతుంది. నేను బాధపడుతున్నది చాలక, ఆవిడను కూడా అందులో ఇరికించడం దేనికి?

'అమ్మాయి నచ్చలేదమ్మా' అన్నాను.

నా సమాధానం ఆవిడమీద రామబాణంలా పనిచేసింది. నోరెత్తలేదు.

మరి కొన్నాళ్ళకి - సావిత్రి నన్ను తిరస్కరించిందన్న అనుమానం రూఢి కావడానికి ఆధారాలు దొరికాయి. నా తర్వాత సావిత్రికి నాలుగైదు సంబంధాలు రావడం - అన్నింటినీ ఏదో ఒక సాకు చెప్పి తిప్పికొట్టడం తెలిసింది. ఇది తెలిసినాక నాపట్ల సావిత్ర ప్రవర్తనకు బాధపడడం మానుకున్నాను. సావిత్రికి యేవో పెద్ద ఆశలున్నవి. వాటిని పూరించుకొనటానికి తాపత్రయ పడుతున్నది. దానికోసం సంస్కారమున్న వాడెవ్వడూ బాధపడడు. కానైతే ఒక క్షణం సావిత్రి నాకిచ్చిన అనుభవం, సావిత్రిమీద అసహ్యం కలుగచేసింది. మరీ అంత ముఖం వాచిన దానిలా నాకు లొంగడమేమిటి?

సరే, ప్రపంచమన్న తర్వాత రకరకాల ప్రవృత్తులుంటాయి. వాటిని గురించి విమర్శించుకుంటూ పోవడం కూడా అంతమంచిది కాదేమో అనుకున్నాను.

తర్వాత ఒక ఏడాది కనుకుంటాను. నా పెళ్ళి స్థిరపడింది. పెళ్ళిపత్రిక సుందరానికి పంపాను. పంపకపోతే సంస్కారమనిపించుకోదని.

పెళ్ళికి సావిత్రి వస్తుందని నేను ఊహించలేదు. సావిత్రి వచ్చింది. ఆ పెళ్ళిరద్దీలో సావిత్రితో మాట్లాడే అవకాశమే కలగలేదు. తీరా వెళ్ళేముందు వచ్చి 'వెళ్ళొస్తాను బావా!'అన్నది.

'పాపం చాలా దయగా వచ్చావు' ఎంత వద్దనుకున్నా నోటంటా ఎత్తిపొడుపు మాట వచ్చింది.

'ఆడవాళ్ళ దయ యేం దయలే బావా!' అన్నది సావిత్రి.

'నిజమే మరి ఆడవాళ్ళ దయకి నిలకడలేదు.'

సావిత్రి మరేమీ మాట్లాడలేదు. 'వస్తాను' అంటూ సమాధానం ఆశించకుండానే వెళ్లిపోయింది.

మళ్ళీ సావిత్రిని గురించిన ఆలోచన నాలో తొలచడం ప్రారంభించింది. నామీద అయిష్టమున్న మనిషి పెళ్లికి రావడం దేనికి? సావిత్రి వైఖరి చూస్తే – నాపట్ల సావిత్రికి అయిష్టత ఉన్నట్టు ఊహించబుద్ధి పుట్టలేదు. నిజానికి ఆడవాళ్ల మనస్తత్వాల్ని గురించి ఆలోచించడమంత తెలివితక్కువతనం మరొకటి ఉండదనిపించింది.

పెళ్ళయి సంసార బాధ్యత మీదపడ్డాక, సావిత్రిని పూర్తిగా మరచిపోయాను. ఎవరిని గురించి ఆలోచించడానికీ తీరిక దొరకలేదు.

ఆరేళ్ళ తర్వాత పూర్తిగా మరచిపోయిన సావిత్రి – మళ్ళీ కలిసింది. ఆ కలవటం – హంపిలో జరిగింది.

నేనూ మరో ఇద్దరు మిత్రులూ కలిసి హంపికి వెళ్ళాము. పైన దేవాలయాలూ, శిల్పాలూ అన్నీ చూచి 'లోటస్ మహల్' దగ్గరికి వచ్చేసరికి నాకు కాళ్ళు పీకుతున్నాయి. ఇక ఎక్కడికీ కదలాలనిపించలేదు. కూడా వచ్చిన వారిని గజశాలా అవీ చూడటానికి పంపి అక్కడే కూచున్నాను. బిలబిలమంటూ ఇరవై ముప్పై మంది పిల్లలూ, సావిత్రీ అక్కడికే వచ్చారు అకస్మాత్తుగా. సావిత్రి నన్ను చూచి దగ్గరికి వచ్చింది. సావిత్రిలో అప్పటికీ, ఇప్పటికీ చాలా మార్పు వచ్చింది. మనిషిలో జిగీ బిగీ రెండూ సడలాయి. కళ్ళు నిర్జీవంగా ఉన్నాయి. అప్పుడే యవ్వనానికి పొద్దు తిరిగింది.

'యేం సావిత్రీ ఎక్స్‌కర్షన్ వచ్చారా?' అన్నాను.

'అవును బావా, నువ్వు ఒక్కడివే వచ్చినట్టుందే!' అన్నది. వెంట వచ్చిన మిత్రుల విషయం చెప్పాను. సావిత్రి పిల్లల్ని చెట్లకింద కూచొని విశ్రాంతి తీసుకోమని చెప్పి, 'పద బావా పైకిపోదాం' అన్నది.

పైన చల్లటి గాలి వీస్తున్నది. సావిత్రి ఫ్లాస్కు తీసి, కాఫీ ఇచ్చి, 'ఎట్లావుంది బావా హంపీ?' అన్నది.

'హంపీ చూచిన తర్వాత నెహ్రూగారన్నట్లు 'వాటె స్కాండలస్ వేస్ట్ ఆఫ్ మని' (ఎంత దుబారా?) అన్న మాటలు జ్ఞాపకం వస్తున్నాయి' అన్నాను.

'నేనడుగుతున్నది డబ్బు విషయం కాదు' సావిత్రి నవ్వుతూ అన్నది.

'శిల్పాల విషయమై బ్రహ్మాండంగా ఉన్నాయి. ఆ విషయం నీవెంట వచ్చిన పసిపిల్లల్నడిగినా చెబుతారు.'

హంపీ శిథిలాలు సావిత్రిని ఎంతగానో కదిలించినట్టున్నాయి.

'ఈ మహలు చూడుబావా, ఎంత బావుందో? ఈ మహలు చూస్తుంటే, అప్పటి రాణులూ, వారి క్రీడలూ - అన్నీ వూహలో మెదిలి ఏ దూర తీరాలకో తీసుకుపోవడం లేదా?' అన్నది చుట్టూ చూస్తూ.

'ఊహలో మెదిలేది - ఏం క్రీడలు - రాసక్రీడలా?'

'ఊహలు కూడా - వ్యక్తి సంస్కారాన్ని బట్టి కలుగుతుంటాయి.'

నవ్వుతూనే సావిత్రి నానోరు మూయించింది. కాసేపు సావిత్రి పంతులమ్మ ధోరణిలో హంపీ శిథిలాలను వర్ణిస్తూ కూచుంది. 'సరే ఆ శిథిలాల మాటకేంగాని – నీ పెళ్ళి చెప్పు, ఇంకా ఎన్నాళ్లు ఈ బ్రహ్మచర్యం?' అన్నాను.

మునుకున వుండివేసిన రాయిలా – నేను వేసిన ప్రశ్న సావిత్రికి తగిలింది. ముఖం వివర్ణమైంది. కళ్ళల్లో దైన్యం తొంగి చూచింది. 'నా పెళ్ళి గురించి నీకెందుకు బాధ?' అన్నది పెదిమలమీదికి నవ్వుతెచ్చుకుంటూ.

'బాధకాదు, ఆదుర్దా. నీ వూహల్లో మెదిలే నీ ఆదర్శ భర్తని కళ్ళతో చూసి ఆనందిద్దామని.'

'నా వూహలో ఎవ్వరూ మెదలందే!' అన్నది.

'ఇన్ని సంబంధాలు ఎందుకని తిప్పి కొట్టినట్టో?'

సావిత్రి యేదో జవాబు చెబుతుందనుకున్నాను. నాలో ఎన్నాళ్ళుగానో తొలుస్తున్న సమస్యకి సమాధానం దొరుకుతుందనుకున్నాను. కానీ అలాంటిదేమీ జరగలేదు.

సావిత్రి వెక్కివెక్కి ఏడుస్తోంది!

ఇలాంటి సంకటావస్థను ఎదుర్కోవలసి వస్తుందని నేనూహించలేదు. మెదట్లో యేదో శూన్యం ప్రవేశించింది.

అదృష్టవశాత్తూ సావిత్ర త్వరలోనే ఆ స్థితినుంచి బయటపడ్డది. కన్నీళ్ళు పైటకొంగుతో తుడుచుకొని, 'నన్ను నువ్వుకూడా నమ్మలేవా బావా?' అన్నది.

సావిత్రి యేం చెబుతున్నదో నాకర్థం కాలేదు.

'నువ్వు వచ్చిన ప్రతి సంబంధానికీ యేదో ఒక వంక పెట్టి తిరస్కరించడం నిజంకాదా?' అన్నాను.

సావిత్రి లేదన్నట్లు తలూపి, 'అంతా వట్టిదే నేను ఏ సంబంధాన్నీ తిరస్కరించలేదు. ఇదంతా మా అన్నా, వదిన ఆడుతున్న నాటకం. అందులో నేను కేవలం వాళ్ళ చేతుల్లో కీలుబొమ్మని' అన్నది గాద్గదికంగా.

సావిత్రి అన్న మాటలు షాక్‌లా తగిలాయి. చెల్లెలి జీవితాన్ని బుగ్గిపాలు చేసే అన్నగారుంటారని నేనూహించని విషయం. అందువల్ల వాళ్ళకు ఒరిగేదేమిటో నాకు అర్థం కాలేదు.

'దేనికోసం ఈ నాటకం?' ప్రశ్నించాను. సావిత్రి ఠక్‌మని జవాబు చెప్పింది. 'పొట్టకోసం. నాకు పెళ్ళయి అత్తవారింటికి వెళితే ఇంటిల్లిపాదీ పస్తులతో మాడవలసి వస్తుంది. అన్నకి వచ్చే జీతం యే మూలకి సరిపోతుంది గనుక? అందుకనే వాళ్ళు నా పెళ్ళి వాయిదా వేస్తున్నారు. కేవలం లోకం కళ్ళు కప్పడానికి సంబంధాలు తెస్తున్నారు.

సావిత్రిని చూస్తుంటే హృదయం జాలితో నిండిపోయింది. చెప్పుకింది పూవులా సుందరం స్వార్థానికి - సావిత్రి నలుగుతోంది.

'ఈ అన్యాయాన్ని ఎందుకు సహిస్తున్నావు సావిత్రీ!' అన్నాను. సావిత్రి విషాదంగా నవ్వింది. కేవలం పొట్టకూటికి చేసేవి అన్యాయాలు అనిపించుకోవు. ఆ స్థితిలో సాధారణంగా చాలామంది అలాగే ప్రవర్తిస్తారు, వాళ్ళను చూసి - అసహ్యపడటం కాదు. చేయవలసింది జాలిపడాలి' అన్నది సావిత్రి.

కాసేపు మౌనంగా కూచొని - సావిత్రి కిందికి దిగిపోయి పిల్లలలో కలిసిపోయింది.

సుందరం - సావిత్రి - కామాక్షి - అంతా సానుభూతి చూపవలసిన వ్యక్తులే! ఇవ్వాళ యేదో ఒక కొత్త సత్యం తెలుసుకున్నాననిపించింది. అనుకోకుండానే లోటస్ మహల్‌లో రెండు కన్నీటి చుక్కలు వదిలాను.

మరపురాని స్మృతిలా నిలిచిపోయింది హంపీ అనుభవం!

- (1967, విశాలాంధ్ర)